

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 14. mája 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Azylová politika – Medzinárodná ochrana – Smernica 2011/95/EÚ – Postavenie utečenca – Článok 14 ods. 4 až 6 – Nepriznanie alebo odňatie postavenia utečenca v prípade nebezpečenstva pre bezpečnosť hostiteľského členského štátu alebo jeho spoločnosť – Platnosť – Článok 18 Charty základných práv Európskej únie – Článok 78 ods. 1 ZFEÚ – Článok 6 ods. 3 ZEÚ – Ženevský dohovor“

V spojených veciach C-391/16, C-77/17 a C-78/17,

ktorých predmetom sú tri návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané vo veci C-391/16 rozhodnutím Nejvyššího správního soudu (Česká republika) zo 16. júna 2016, doručeným Súdnemu dvoru 14. júla 2016, a vo veciach C-77/17 a C-78/17, rozhodnutiami Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko) z 8. februára 2017 a 10. februára 2017, doručenými Súdnemu dvoru 13. februára 2017, ktoré súvisia s konaniami

M

proti

Ministerstvu vnútra (C-391/16),

a

X (C-77/17),

X (C-78/17)

proti

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredsedníčka R. Silva de Lapuerta, predsedovia komôr J.- C. Bonichot, A. Arabadžiev, A. Prechal, T. von Danwitz (spravodajca) a C. Toader, sudcovia E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund a S. Rodin,

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: V. Giacobbo-Peyronnel, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 6. marca 2018,

* Jazyky konania: čeština a francúzština.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- M, v zastúpení: J. Mašek, advokát,
- X (C-77/17), v zastúpení: P. Vanwelde a S. Janssens, avocats,
- X (C-78/17), v zastúpení: J. Hardy, avocat,
- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, J. Vláčil a A. Brabcová, splnomocnení zástupcovia,
- belgická vláda, v zastúpení: C. Pochet, M. Jacobs a C. Van Lul, splnomocnené zástupkyne,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,
- francúzska vláda, v zastúpení: E. Armoët, E. de Moustier a D. Colas, splnomocnení zástupcovia,
- maďarská vláda, v zastúpení: M. Z. Fehér, G. Koós, Z. Biró-Tóth a M. M. Tátrai, splnomocnení zástupcovia,
- holandská vláda, v zastúpení: M. A. M. de Ree a M. K. Bulterman, splnomocnené zástupkyne,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: S. Brandon, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci D. Blundell, barrister,
- Európsky parlament, v zastúpení: K. Zejdová, O. Hrstková Šolcová a D. Warin, splnomocnení zástupcovia,
- Rada Európskej únie, v zastúpení: E. Moro, A. Westerhof Löfflerová, S. Boelaert, M. Chavier a J. Monteiro, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Šimerdová a M. Condou-Durande, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 21. júna 2018,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 14 ods. 4 až 6 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9), ktorá nadobudla účinnosť 9. januára 2012, so zreteľom na článok 78 ods. 1 ZFEÚ v spojení s článkom 6 ods. 3 ZEÚ a článkom 18 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tieto návrhy boli podané v rámci troch sporov, pričom v prvom spore (vec C-391/16) stoja proti sebe M a Ministerstvo vnútra (Česká republika) vo veci rozhodnutia, ktorým sa osobe M odníma azyl, v druhom spore (vec C-77/17) stoja proti sebe X a Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (generálny komisár pre utečencov a osoby bez štátnej príslušnosti, ďalej len „generálny komisár“) vo veci rozhodnutia, že sa osobe X neprizná postavenie utečenca a neposkytne sa jej doplnková ochrana, a v treťom spore (vec C-78/17) stoja proti sebe X a generálny komisár vo veci rozhodnutia, ktorým sa osobe X odníma postavenie utečenca.

Právny rámec

Medzinárodné právo

- 3 Dohovor o právnom postavení utečencov, podpísaný v Ženeve 28. júla 1951 [*Zbierka dohovorov Organizácie spojených národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], nadobudol platnosť 22. apríla 1954 (ďalej len „Ženevský dohovor“). Bol doplnený Protokolom o právnom postavení utečencov uzavretým v New Yorku 31. januára 1967, ktorý nadobudol platnosť 4. októbra 1967 (ďalej len „protokol“).
- 4 Všetky členské štáty sú zmluvnými stranami Ženevského dohovoru. Európska únia však nie je zmluvnou stranou uvedeného dohovoru.
- 5 Preambula Ženevského dohovoru berie na vedomie, že Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR) má za úlohu dohliadať na uplatňovanie medzinárodných dohovorov, ktoré zaručujú ochranu utečencov, a stanovuje, že štáty sa zaväzujú spolupracovať s UNHCR pri výkone jeho funkcií, a najmä uľahčovať jeho povinnosť dohliadať na vykonávanie ustanovení týchto nástrojov.
- 6 Článok 1 časť A uvedeného dohovoru stanovuje:

„Na účely tohto dohovoru sa pojem ‚utečenec‘ vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá:

...

2. ... sa nachádza mimo svojho štátu a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských a národnostných dôvodov alebo z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu svojho štátu; alebo osobu bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho pobytu a ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť.

V prípade osoby, ktorá má niekoľko štátnych občianstiev, sa pojem ‚štát, ktorého štátne občianstvo má‘ vzťahuje na všetky štáty, ktorých je štátnym občanom; žiadna osoba sa však nebude považovať za zbavenú ochrany štátu, ktorého štátne občianstvo má, ak sa bez závažného dôvodu založeného na oprávnených obavách vzdala ochrany jedného zo štátov, ktorých je štátnym občanom.“

- 7 Článok 1 časť C Ženevského dohovoru uvádza:

„Tento dohovor stráca platnosť pre ktorúkoľvek osobu, na ktorú sa vzťahujú podmienky uvedené v časti A, ak:

1. dobrovoľne znova požiadala o ochranu štát, ktorého štátne občianstvo má, alebo
2. po tom, čo stratila štátne občianstvo, znova ho dobrovoľne nadobudla, alebo
3. nadobudla nové štátne občianstvo a nachádza sa pod ochranou štátu, ktorého nové štátne občianstvo má, alebo
4. dobrovoľne sa znova usadila v štáte, ktorý opustila alebo do ktorého sa nevrátila z obavy pred prenasledovaním, alebo
5. nemôže ďalej odmietať ochranu štátu, ktorého štátne občianstvo má, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa jej priznalo postavenie utečenca [*bola uznaná za utečenca – neoficiálny preklad*];

...

6. ako osoba bez štátneho občianstva je schopná vrátiť sa do štátu svojho predchádzajúceho pobytu, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa jej priznalo postavenie utečenca [bola uznaná za utečenca – *neoficiálny preklad*];

...“

8 Článok 1 časť D prvý odsek tohto dohovoru znie:

„Tento dohovor sa nevzťahuje na osoby, ktoré v súčasnosti majú ochranu alebo pomoc iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov.“

9 Článok 1 časť E uvedeného dohovoru stanovuje:

„Tento dohovor sa nevzťahuje na osobu, ktorej príslušné orgány štátu, v ktorom má pobyť, priznali práva a povinnosti, ktoré udeľujú štátnym občanom tohto štátu.“

10 Článok 1 časť F toho istého dohovoru je formulovaný takto:

„Ustanovenia tohto dohovoru sa nevzťahujú na žiadnu osobu, u ktorej sú vážne dôvody domnievať sa, že

- a) sa dopustila trestného činu proti mieru, trestných činov vojenských alebo trestných činov proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov obsahujúcich ustanovenia o takýchto trestných činoch,
- b) sa dopustila vážneho nepolitického trestného činu mimo štátu svojho azylu predtým, než v ňom bola prijatá ako utečenec,
- c) je vinná za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.“

11 Podľa článku 3 Ženevského dohovoru:

„Zmluvné štáty sa zaväzujú dodržiavať ustanovenia tohto dohovoru voči utečencom bez rozdielu rasy, náboženstva alebo krajiny pôvodu.“

12 Článok 4 tohto dohovoru uvádza:

„Zmluvné štáty sa zaväzujú zaobchádzať s utečencami žijúcimi na ich území aspoň takým spôsobom, ako zaobchádzajú so svojimi občanmi v otázkach, ktoré sa týkajú náboženskej slobody, ako aj slobody náboženskej výchovy ich detí.“

13 Článok 16 ods. 1 uvedeného dohovoru stanovuje:

„Utečenec má zaručený slobodný prístup ku všetkým súdom na území zmluvných štátov.“

14 Článok 22 ods. 1 Ženevského dohovoru znie:

„Pokiaľ ide o základné vzdelanie, zmluvné štáty poskytnú utečencom rovnaké zaobchádzanie ako svojim občanom.“

15 Podľa článku 31 tohto dohovoru:

„1. Zmluvné štáty sa zaväzujú, že nebudú trestne stíhať pre nezákonný vstup alebo pre prítomnosť utečencov, ktorí prichádzajú priamo z územia, kde ich život alebo ich sloboda boli ohrozené podľa článku 1, vstúpia na ich územie alebo sa na ňom nachádzajú bez povolenia, za predpokladu, že sa sami bezodkladne prihlásia a preukážu dostatočný dôvod na svoj nezákonný vstup alebo prítomnosť.

2. Zmluvné štáty nebudú na pohyb takýchto utečencov uplatňovať iné obmedzenia, než sú nevyhnutné, a takéto obmedzenia budú uplatňovať iba dovtedy, kým sa ich postavenie v štáte neupraví alebo kým nedostanú povolenie na vstup do iného štátu. Zmluvné štáty poskytnú takýmto utečencom primeranú lehotu a všetky potrebné prostriedky na získanie povolenia na vstup do iného štátu.“

16 Článok 32 uvedeného dohovoru stanovuje:

„1. Zmluvné štáty nesmú vyhostiť utečenca zákonne sa nachádzajúceho na ich území okrem prípadov odôvodnených bezpečnosťou štátu alebo verejným poriadkom.

2. Vyhostenie takéhoto utečenca sa vykoná iba rozhodnutím prijatým na základe zákona. S výnimkou závažných prípadov odôvodnených požiadavkami bezpečnosti štátu musí byť utečencomi daná možnosť predložiť dôkazy o jeho nevine, odvolať sa a byť právne zastúpený pred príslušným orgánom osobou alebo osobami osobitne poverenými týmto orgánom.

3. Zmluvné štáty umožnia takémuto utečencomi dostatočnú lehotu na získanie zákonného povolenia na vstup do iného štátu. Počas tejto lehoty môžu zmluvné štáty uplatniť akékoľvek vnútroštátne opatrenia, ktoré považujú za nevyhnutné.“

17 Článok 33 toho istého dohovoru uvádza:

„1. Žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice území, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov.

2. Výhody tohto ustanovenia však nemôže požadovať utečenec, ktorého odôvodnene možno považovať za nebezpečného pre bezpečnosť štátu, v ktorom sa nachádza, alebo ktorý po tom, čo bol právoplatným rozsudkom uznaný za vinného z osobitne závažného trestného činu, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto štátu.“

18 Podľa článku 42 ods. 1 Ženevského dohovoru:

„Pri podpise, ratifikácii alebo pri pristúpení môže ktorýkoľvek štát uplatniť výhrady ku všetkým článkom tohto dohovoru s výnimkou článkov 1, 3, 4, článku 16 ods. 1, článkov 33, 36 až 46.“

Právo Únie

Smernica 2011/95

19 Smernica 2011/95, ktorá bola prijatá na základe článku 78 ods. 2 písm. a) a b) ZFEÚ, zrušila smernicu Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96).

20 Odôvodnenia 3, 4, 10, 12, 16, 17, 21, 23 a 24 smernice 2011/95 znejú takto:

„(3) Európska Rada na svojom osobitnom zasadnutí v Tampere dňa 15. a 16. októbra 1999 súhlasila s postupom na vytvorenie spoločného európskeho azylového systému na základe plného a komplexného uplatňovania [Ženevského dohovoru] potvrdzujúc tak zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia a zaisťujúc, aby nebol nikto opätovne vystavený prenasledovaniu.

(4) Ženevský dohovor a protokol poskytujú základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov.

...

(10) Na základe vykonaných hodnotení je v tejto fáze vhodné potvrdiť zásady ustanovené v smernici [2004/83], ako aj usilovať sa dosiahnuť vyšší stupeň aproximácie pravidiel priznávania a obsahu medzinárodnej ochrany na základe vyšších noriem.

...

(12) Hlavným cieľom tejto smernice je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch.

...

(16) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä [Chartou]. Táto smernica sa snaží predovšetkým o zaistenie plného rešpektovania ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov, ako aj o podporu uplatňovania článkov 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 a 35 uvedenej charty a mala by sa preto vykonávať primerane.

(17) Pokiaľ ide zaobchádzanie s osobami, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, členské štáty sú viazané záväzkami vyplývajúcimi z nástrojov medzinárodného práva, ktorých sú zmluvnou stranou, predovšetkým vrátane tých, ktoré zakazujú diskrimináciu.

...

(21) Priznanie postavenia utečenca je deklaratórnym aktom.

...

(23) Mali by sa stanoviť normy pre vymedzenie postavenia utečenca a jeho obsah s cieľom usmernenia príslušných vnútroštátnych orgánov členských štátov pri uplatňovaní Ženevského dohovoru.

(24) Je potrebné zaviesť spoločné kritériá pre uznanie žiadateľov o azyl ako utečencov v zmysle článku 1 Ženevského dohovoru.“

21 Podľa článku 1 smernice 2011/95:

„Účelom tejto smernice je stanoviť normy pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva byť pod medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah poskytovanej ochrany.“

22 Článok 2 tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice platia tieto vymedzenia pojmov:

- a) ‚medzinárodná ochrana‘ znamená postavenie utečenca a doplnkovú ochranu, ako sú vymedzené v písmenách e) a g);
- b) ‚osoba s postavením medzinárodnej ochrany‘ je osoba, ktorej bolo priznané postavenie utečenca alebo doplnková ochrana, ako sú vymedzené v písmenách e) a g);

...

- d) ‚utečenec‘ je štátny príslušník tretej krajiny, ktorý kvôli oprávnenej obave pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny, alebo osoba bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho pobytu z dôvodov, ktoré sú uvedené vyššie, alebo ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť a na ktorú sa neuplatňuje článok 12;
- e) ‚postavenie utečenca‘ znamená uznanie štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva členským štátom za utečenca;

...“

23 Kapitola II smernice 2011/95 s názvom „Posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu“ obsahuje články 4 až 8 tejto smernice. V týchto článkoch sú uvedené pravidlá, ktoré členským štátom predpisujú, akým spôsobom je potrebné posúdiť tieto žiadosti.

24 Kapitola III smernice 2011/95 s názvom „Oprávnenie na postavenie utečenca [Podmienky, za ktorých sa osoba považuje za utečenca – *neoficiálny preklad*]“ obsahuje články 9 až 12 tejto smernice. Pokiaľ ide konkrétne o články 9 a 10 uvedenej smernice, tieto stanovujú podmienky, za ktorých sa má čin považovať za čin prenasledovania v zmysle článku 1 časti A Ženevského dohovoru, a prvky, ktoré majú členské štáty zohľadniť pri posudzovaní dôvodov pre prenasledovanie.

25 Článok 11 smernice 2011/95 s názvom „Zánik“ stanovuje:

„1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva stratia postavenie utečenca [prestávajú byť utečencami – *neoficiálny preklad*], ak:

- a) dobrovoľne znova prijímú ochranu štátu štátneho občianstva alebo
- b) po tom, čo stratili štátne občianstvo, znova ho dobrovoľne získajú, alebo
- c) nadobudli nové štátne občianstvo a nachádzajú sa pod ochranou štátu, od ktorého získali nové štátne občianstvo, alebo
- d) dobrovoľne sa znova usadili v krajine, ktorú opustili alebo do ktorej sa nevrátili z obavy pred prenasledovaním, alebo
- e) nemôžu ďalej odmietať ochranu štátu, ktorého štátne občianstvo majú, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa im priznalo postavenie utečenca [pre ktoré boli uznaní za utečencov – *neoficiálny preklad*], alebo

f) sú osobami bez štátneho občianstva, ktoré sú schopné vrátiť sa do štátu svojho predchádzajúceho pobytu, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa im priznalo postavenie utečenca [pre ktoré boli uznaní za utečencov – *neoficiálny preklad*].

2. ...

3. Ustanovenia odseku 1 písm. e) a f) sa nevzťahujú na utečenca, ktorý môže uviesť závažné dôvody vyplývajúce z predchádzajúceho prenasledovania pre odmietnutie ochrany štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, alebo štátu svojho predchádzajúceho pobytu v prípade osoby bez štátnej príslušnosti.“

26 Článok 12 tejto smernice s názvom „Vylúčenie“ stanovuje:

„1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva sú vylúčení z postavenia utečenca, ak:

a) patria do rozsahu pôsobnosti článku 1 [časti] D Ženevského dohovoru, ktorý sa týka ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Ak takáto ochrana alebo pomoc z akéhokoľvek dôvodu zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo v súlade s príslušnými uzneseniami Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, tieto osoby budú oprávnené *ipso facto* na výhody z ustanovení tejto smernice;

b) sú uznaní príslušnými orgánmi štátu, v ktorom majú pobyt, za osoby majúce práva a povinnosti, ktoré sa udeľujú štátnym príslušníkom tohto štátu, alebo práva a povinnosti, ktoré sú s nimi rovnocenné.

2. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva sú vylúčení zo získania postavenia utečenca, ak existujú vážne dôvody domnievať sa:

a) že sa dopustili trestného činu proti mieru, vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov obsahujúcich ustanovenia o takýchto trestných činoch;

b) že sa dopustili vážneho nepochitického trestného činu mimo štátu svojho azylu pred tým, ako v ňom boli prijatí ako utečenci, čo znamená čas vydania povolenia na pobyt na základe priznania postavenia utečenca; najmä neľudské činy, aj keď sú spáchané s údajne politickým cieľom, môžu byť klasifikované ako vážne nepochitické trestné činy;

c) že sú vinní za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov, ako sú uvedené v preambule a článkoch 1 a 2 Charty Organizácie Spojených národov.

3. Odsek 2 sa uplatňuje na osoby, ktoré podnecujú trestné činy alebo sa inak podieľajú na páchaní trestných činov alebo činov uvedených v tomto dokumente.“

27 V kapitole IV smernice 2011/95 s názvom „Postavenie utečenca“, jej článok 13, nazvaný „Priznanie postavenia utečenca“, stanovuje:

„Členské štáty priznajú postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorí sú oprávnení ako utečenci v súlade s kapitolami II a III.“

28 Článok 14 tejto smernice, nazvaný „Zrušenie, ukončenie alebo odmietnutie obnovenia postavenia utečenca“, ktorý sa takisto nachádza v kapitole IV uvedenej smernice, uvádza:

„1. Pokiaľ ide o žiadosti o medzinárodnú ochranu podané po nadobudnutí účinnosti smernice [2004/83], členské štáty zrušia, ukončia alebo odmietnu obnoviť postavenie utečenca štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva priznané vládny, správny, súdny alebo kvázi súdny orgánom, ak táto osoba prestáva byť utečencom v súlade s článkom 11.

...

3. Členské štáty zrušia, ukončia alebo odmietnu obnoviť postavenie utečenca štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva, ak po tom, ako im bolo priznané postavenie utečenca, dotknutý členský štát preukázal, že:

- a) nemali mať postavenie utečenca alebo sú vylúčení z postavenia utečenca v súlade s článkom 12;
- b) skresľovanie alebo neuvedenie skutočností vrátane použitia falošných dokladov z ich strany bolo rozhodujúce pre priznanie postavenia utečenca.

4. Členské štáty môžu zrušiť, ukončiť alebo odmietnuť obnoviť postavenie priznané utečencovi vládny, administratívny, súdny alebo kvázi súdny orgánom, keď:

- a) existujú primerané dôvody pre to, aby bol považovaný za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu, v ktorom je prítomný;
- b) po tom, ako bol odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť nebezpečný trestný čin, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto členského štátu.

5. V situáciách opísaných v odseku 4 môžu členské štáty rozhodnúť o nepriznaní postavenia utečencovi, ak takéto rozhodnutie ešte nebolo prijaté.

6. Osoby, na ktoré sa uplatňujú odseky 4 alebo 5, sú oprávnené na práva uvedené v článkoch 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevského dohovoru alebo na podobné práva, ak sa nachádzajú v danom členskom štáte.“

29 Kapitola VII smernice 2011/95 s názvom „Obsah medzinárodnej ochrany“ obsahuje články 20 až 35 tejto smernice. Článok 20 ods. 1 a 2 tejto smernice znie:

„1. Touto kapitolou nie sú dotknuté práva stanovené v Ženevskom dohovore.

2. Táto kapitola sa uplatňuje na utečencov, ako aj na osoby oprávnené na doplnkovú ochranu, pokiaľ sa neuviedlo inak.“

30 Článok 21 uvedenej smernice uvádza:

„1. Členské štáty rešpektujú zásadu zákazu vrátenia alebo vyhostenia v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami.

2. V prípade, že to nie je zakázané medzinárodnými záväzkami uvedenými v odseku 1, členské štáty môžu vyhostiť utečenca bez ohľadu na to, či je alebo nie je oficiálne uznaný, ak:

- a) existujú primerané dôvody na to, aby bol považovaný za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu, v ktorom je prítomný, alebo

b) po tom, ako bol odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť nebezpečný trestný čin, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto členského štátu.

3. Členské štáty môžu zrušiť, ukončiť alebo odmietnuť obnoviť alebo udeliť povolenie na pobyt utečencovi, na ktorého sa uplatňuje odsek 2“

31 Článok 24 ods. 1 prvý pododsek smernice 2011/95 stanovuje:

„Hneď ako je to možné po udelení medzinárodnej ochrany, členské štáty vydajú osobám s postavením utečenca povolenie na pobyt, ktoré musí byť platné minimálne tri roky a obnoviteľné, pokiaľ to závažné dôvody vnútornej bezpečnosti alebo verejného poriadku nevyžadujú inak, a bez toho, aby bol dotknutý článok 21 ods. 3“

32 Článok 28 tejto smernice uvádza:

„1. Členské štáty zaistia rovnaké zaobchádzanie medzi osobami s postavením medzinárodnej ochrany a vlastnými štátnymi príslušníkmi v súvislosti s existujúcimi postupmi uznávania zahraničných diplomov, osvedčení a iných dokladov o formálnych kvalifikáciách.

2. Členské štáty vyvinú potrebné úsilie na uľahčenie toho, aby osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ktoré nemôžu poskytnúť listinné dôkazy o svojej kvalifikácii, mali plný prístup k vhodným programom na posúdenie, vyhodnotenie a akreditáciu ich predchádzajúceho vzdelávania. Všetky takéto opatrenia sú v súlade s článkom 2 ods. 2 a článkom 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií [(Ú. v. EÚ L 255, 2005, s. 22)].“

33 Článok 34 smernice 2011/95 je formulovaný takto:

„S cieľom uľahčiť začlenenie osôb s postavením medzinárodnej ochrany do spoločnosti členské štáty zabezpečia prístup k programom pre začlenenie, ktoré považujú za vhodné z hľadiska toho, aby sa zohľadnili špecifické potreby osôb s postavením utečenca alebo osôb s postavením doplnkovej ochrany, alebo vytvoria predbežné podmienky, ktoré zaručia prístup k takýmto programom.“

Vnútroštátne právo

České právo

34 Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v znení účinnom v čase skutkového stavu vo veci samej (ďalej len „zákon o azyle“), upravuje priznávanie a odnímanie medzinárodnej ochrany.

35 Podľa § 2 ods. 2 tohto zákona sa utečencom v zmysle tohto zákona (*azylant*) rozumie „cudzinec, ktorému bol podľa tohto zákona udelený azyl, a to počas platnosti rozhodnutia o udelení azylu“. Podľa vysvetlení vnútroštátneho súdu, pokiaľ je osobe azyl odňatý, prestáva byť utečencom (*azylantom*) a stráca nárok na práva priznané týmto zákonom.

36 Podľa § 17 ods. 1 písm. i) zákona o azyle sa azyl odníma, „ak existujú oprávnené dôvody považovať azylanta za nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu“. Ustanovenie § 17 ods. 1 písm. j) tohto zákona okrem toho uvádza, že azyl sa odníma, „ak bol azylant právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin a predstavuje tak nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu“.

37 Podľa § 28 ods. 1 zákona o azyle je azyl jednou z foriem medzinárodnej ochrany poskytovanej cudzincovi na území Českej republiky.

Belgické právo

- 38 Článok 48/3 prvý odsek loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (zákon z 15. decembra 1980 o vstupe na územie, pobyte, usadení sa a vyhostovaní cudzincov) (*Moniteur belge* z 31. decembra 1980, s. 14584), v znení účinnom v čase skutkových okolností veci samej (ďalej len „zákon z 15. decembra 1980“), uvádza:

„Postavenie utečenca sa prizná cudzincovi, ktorý spĺňa podmienky stanovené v článku 1 [Ženevského dohovoru] zmeneného [protokolom].“

- 39 Článok 48/4 ods. 1 tohto zákona stanovuje:

„Postavenie doplnkovej ochrany sa prizná cudzincovi, ktorého nemožno považovať za utečenca, ktorý nespĺňa podmienky na uplatnenie článku 9b a u ktorého existujú vážne dôvody domnievať sa, že ak by bol vrátený do krajiny svojho pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny doterajšieho pobytu, čelil by reálnemu riziku vážneho bezprávia v zmysle odseku 2, a ktorý nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny, a to len za predpokladu, že sa naňho nevzťahujú dôvody na vylúčenie podľa článku 55/4.“

- 40 Článok 52/4 uvedeného zákona znie:

„Ak cudzinec, ktorý podal žiadosť o azyl v súlade s článkami 50, 50a, 50b alebo 51, predstavuje z dôvodu, že bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, nebezpečenstvo pre spoločnosť alebo ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že predstavuje nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu, minister alebo ním poverená osoba bezodkladne poskytne všetky súvisiace skutočnosti generálnemu komisárovi.

[Generálny komisár] môže odmietnuť priznať postavenie utečenca, ak cudzinec predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť, keďže bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, alebo existujú primerané dôvody domnievať sa, že predstavuje nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu. V takom prípade [generálny komisár] vydá stanovisko o zlučiteľnosti opatrenia o vyhostení s článkami 48/3 a 48/4.

Minister môže dotknutej osobe uložiť povinnosť zdržiavať sa na určitom mieste v období posudzovania jej žiadosti, ak to považuje za potrebné na zachovanie verejného poriadku alebo bezpečnosti štátu.

V prípade, že nastanú mimoriadne závažné okolnosti, môže minister dať dotknutú osobu prechodne k dispozícii vláde, pokiaľ to považuje za nevyhnutné na zachovanie verejného poriadku alebo bezpečnosti štátu.“

- 41 Podľa článku 55/3/1 toho istého zákona:

„§ 1. [Generálny komisár] môže odňať postavenie utečenca cudzincovi, ktorý bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť alebo ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že predstavuje nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu.

...

§ 3. Ak [generálny komisár] odníme postavenie utečenca na základe § 1 alebo § 2 bodu 1°, vydá v rámci svojho rozhodnutia stanovisko o zlučiteľnosti opatrenia o vyhostení s článkami 48/3 a 48/4.“

42 Podľa článku 55/4 ods. 2 zákona z 15. decembra 1980:

„Cudzinec je tiež vylúčený zo získania postavenia doplnkovej ochrany v prípade, ak predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť alebo bezpečnosť štátu.“

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Vec C-391/16

- 43 Ministerstvo vnútra rozhodnutím z 21. apríla 2006 udelilo M, pochádzajúcemu z Čechenska (Rusko), azyl, pretože sa oprávnenne obával prenasledovania z dôvodu jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo z dôvodu zastávania určitých politických názorov v štáte, ktorého je štátnym príslušníkom.
- 44 Predtým, ako mu bol udelený azyl, spáchal M trestný čin lúpeže, za ktorý mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní troch rokov. Po udelení azylu bol M okrem toho odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní deväť rokov pre trestné činy lúpeže a vydierania, ktoré spáchal ako recidivista, pričom tento trest sa mal vykonať v ústave pre výkon trestu odňatia slobody s vysokým stupňom stráženia. Vzhľadom na tieto okolnosti ministerstvo vnútra 29. apríla 2014 rozhodlo, že M sa odníma azyl a nemá nárok na doplnkovú ochranu, keďže bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin a predstavuje nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu.
- 45 M podal proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Městský soud v Praze (Česká republika). Keďže táto žaloba bola zamietnutá, M podal kasačnú sťažnosť na vnútroštátny súd, ktorý predložil návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 46 Tento súd si okrem iného kladie otázku, či sú ustanovenia článku 14 ods. 4 a 6 smernice 2011/95 platné so zreteľom na článok 18 Charty, článok 78 ods. 1 ZFEÚ a všeobecné zásady práva Únie v zmysle článku 6 ods. 3 ZEÚ, a to z dôvodu prípadného rozporu týchto ustanovení smernice so Ženevským dohovorom.
- 47 V tejto súvislosti vnútroštátny súd odkazuje na správu UNHCR uverejnenú 29. júla 2010 s názvom „Komentár UNHCR k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako osôb pod medzinárodnou ochranou a obsah poskytovanej ochrany [COM (2009) 551 z 21. októbra 2009)]“, v ktorej UNHCR zopakoval pochybnosti, ktoré už predtým vyjadril so zreteľom na súlad článku 14 ods. 4 a 6 smernice 2004/83 so Ženevským dohovorom.
- 48 Podľa vnútroštátneho súdu z tejto správy vyplýva, že článok 14 ods. 4 uvedeného návrhu smernice, ktorý je základom článku 14 ods. 4 smernice 2011/95, rozširuje dôvody vylúčenia z postavenia utečenca nad rámec dôvodov vylúčenia a zániku upravených v článku 1 Ženevského dohovoru, hoci tieto dôvody sú taxatívne, a článok 42 ods. 1 tohto dohovoru bráni zmluvným štátom vzniknúť výhrady k článku 1. Z uvedenej správy tiež vyplýva, že hoci článok 33 Ženevského dohovoru umožňuje vrátenie osoby do jej krajiny pôvodu alebo do inej krajiny, toto ustanovenie nemá žiadny vplyv na postavenie danej osoby ako utečenca v krajine, v ktorej sa nachádza. Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že pochybnosti, ktoré vyjadril UNHCR, má aj Európska rada pre utečencov a exulantov (European Council on Refugees and Exiles), Medzinárodné združenie sudcov v oblasti azylu (International Association of Refugee and Migration Judges), ako aj ombudsmanka Českej republiky.
- 49 Vnútroštátny súd však dodáva, že časť právnej vedy zastáva názor, že smernica 2011/95 je v súlade so Ženevským dohovorom. V tejto súvislosti poukazuje na to, že v zmysle dôvodovej správy k návrhu smernice uvedenému v bode 47 tohto rozsudku je cieľom smernice 2011/95 najmä zabezpečiť úplné

a komplexné uplatňovanie tohto dohovoru. Táto smernica je podľa tohto súdu podrobnejšia a vo svojom článku 2 písm. d) a e) rozlišuje medzi pojmi „utečenec“ a „postavenie utečenca“. Priznanie postavenia utečenca v zmysle smernice 2011/95 má za následok vyššiu úroveň ochrany, ako je ochrana stanovená v Ženevskom dohovore. Osoba, ktorej bolo odňaté postavenie utečenca podľa článku 14 ods. 4 smernice 2011/95, už nemôže požívať práva a výhody vyplývajúce z tejto smernice s výnimkou určitých minimálnych práv zakotvených v danom dohovore. Skôr sa zdá, že toto ustanovenie spočíva na predpoklade, že tieto osoby nemožno vrátiť do ich krajiny pôvodu, aj keď spĺňajú podmienky stanovené v článku 33 ods. 2 uvedeného dohovoru. Tieto osoby sú preto na území hostiteľského členského štátu tolerované a majú „základný status utečenca“.

- 50 Hoci v rozsudku z 24. júna 2015, H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, body 71 a 94 až 98), už Súdny dvor rozhodol o vzťahu medzi článkom 33 ods. 2 Ženevského dohovoru a smernicou 2011/95, nepreskúmal ešte otázku zlučiteľnosti článku 14 ods. 4 a 6 tejto smernice s článkom 1 časťou C a článkom 42 ods. 1 Ženevského dohovoru, a teda ani s článkom 78 ods. 1 ZFEÚ, článkom 18 Charty a všeobecnými zásadami práva Únie v zmysle článku 6 ods. 3 ZEÚ.
- 51 Pokiaľ ide o článok 14 ods. 6 smernice 2011/95, ktorý osobám, na ktoré sa vzťahuje článok 14 ods. 4 tejto smernice, priznáva určité práva podľa Ženevského dohovoru, vnútroštátny súd poukazuje na to, že podľa ombudsmanky Českej republiky tento článok 14 ods. 6 nebol do zákona o azyle prebratý. Odňatie azylu na základe článku 17 ods. 1 písm. i) a j) zákona o azyle tak podľa tejto ombudsmanky porušuje právo Únie. V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že na základe podrobnej analýzy českého právneho poriadku nemožno vylúčiť, že v niektorých jednotlivých prípadoch nebudú dotknutým osobám zaručené žiadne práva vyplývajúce z článkov 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevského dohovoru. Vo veci samej však navrhovateľ, ktorý podal kasačnú sťažnosť, bude mať v Českej republike možnosť uplatňovať tieto práva.
- 52 Za týchto podmienok Nejvyšší správní soud (Česká republika) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Sú ustanovenia článku 14 ods. 4 a 6 smernice [2011/95] neplatné z dôvodu ich rozporu s článkom 18 [Charty], článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ] a so všeobecnými zásadami práva Únie v zmysle článku 6 ods. 3 [ZEÚ]?“

Vec C-77/17

- 53 Dňa 10. marca 2010 Tribunal de première instance de Bruxelles (Súd prvého stupňa v Bruseli, Belgicko) odsúdil X, štátneho príslušníka Pobrežia Slonoviny, na trest odňatia slobody v trvaní tridsiatich mesiacov, sčasti podmienene, za trestný čin úmyselného ublíženia na zdraví, nedovolené držanie bodnej zbrane a držanie zakázanej zbrane. Okrem toho 6. decembra 2011 Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel, Belgicko) odsúdil X na trest odňatia slobody v trvaní štyroch rokov za znásilnenie maloletej staršej ako 14 a mladšej ako 16 rokov.
- 54 Dňa 3. novembra 2015 podal X žiadosť o azyl, na podporu ktorej uviedol obavy z prenasledovania spojené s tým, že jeho otec a členovia jeho rodiny boli úzko spojení s predchádzajúcim režimom Pobrežia Slonoviny a bývalým prezidentom Laurentom Gbagboom.
- 55 Rozhodnutím z 19. augusta 2016 generálny komisár na základe článku 52/4 druhého pododseku zákona z 15. decembra 1980 odmietol priznať X postavenie utečenca z dôvodu trestných činov, ktorých sa X dopustil na území Belgicka. Generálny komisár okrem iného zastával názor, že vzhľadom na to, že išlo o závažné trestné činy a X ich spáchal opakovane, táto osoba predstavuje v zmysle uvedeného ustanovenia nebezpečenstvo pre spoločnosť. Z tých istých dôvodov generálny komisár dospel k záveru, že X treba vylúčiť z doplnkovej ochrany na základe článku 55/4 ods. 2 tohto zákona.

Podľa článku 52/4 uvedeného zákona však generálny komisár vydal stanovisko, podľa ktorého s prihliadnutím na odôvodnené obavy X z prenasledovania ho nemožno priamo ani nepriamo vrátiť do Pobrežia Slonoviny, keďže takéto opatrenie by bolo nezlučiteľné s článkami 48/3 a 48/4 tohto zákona.

- 56 X podal proti tomuto rozhodnutiu žalobu na vnútroštátny súd.
- 57 Tento súd uvádza, že článkom 52/4 druhým odsekom zákona z 15. decembra 1980, o ktorý sa opiera sporné rozhodnutie, sa do belgického práva preberá článok 14 ods. 5 smernice 2011/95.
- 58 Vnútroštátny súd si kladie otázku, či je toto posledné uvedené ustanovenie platné z hľadiska článku 18 Charty a článku 78 ods. 1 ZFEÚ. Tieto ustanovenia ukladajú Únii povinnosť rešpektovať Ženevský dohovor, takže sekundárne právo Únie musí byť v súlade s týmto dohovorom. Tento dohovor vo svojom článku 1 časti A veľmi jasne definuje osoby, ktoré spadajú pod pojem „utečenec“, a ani jeho článok 1 časť F, ani žiadne iné jeho ustanovenie neumožňuje vo všeobecnosti a s konečnou platnosťou odmietnuť priznať osobe postavenie utečenca len preto, že predstavuje nebezpečenstvo pre bezpečnosť štátu alebo vážnu hrozbu pre spoločnosť hostiteľského štátu. Článok 14 ods. 5 smernice 2011/95 však upravuje možnosť odoprieť toto postavenie z jedného z týchto dôvodov, ktoré zodpovedajú situáciám uvedeným v článkoch 32 a 33 predmetného dohovoru, hoci tieto články upravujú vyhostenie utečencov, a nie podmienky pre priznanie postavenia utečenca.
- 59 Vzniká teda otázka, či článok 14 ods. 5 smernice 2011/95 nezávádza novú formu vylúčenia z postavenia utečenca, ktorú Ženevský dohovor neupravuje. Zavedenie nového ustanovenia o vylúčení by predstavovalo podstatnú zmenu tohto dohovoru, čo by bolo v rozpore so zásadami medzinárodného práva. Ak by bolo zámerom Ženevského dohovoru ustanoviť vylúčenie alebo odmietnutie ochrany utečencov v prípadoch odôvodnených bezpečnosťou štátu, verejným poriadkom alebo nebezpečenstvom pre spoločnosť hostiteľského štátu, výslovne by takéto vylúčenie ustanovil, tak ako to je okrem iného v prípade závažných trestných činov podľa všeobecného práva, spáchaných mimo územia hostiteľského štátu.
- 60 Podľa vnútroštátneho súdu je potrebné vziať do úvahy aj prípadné závažné dôsledky toho dôvodu vylúčenia, pretože by znamenal stratu práv a výhod spojených s postavením utečenca. Súdny dvor vo svojom rozsudku z 24. júna 2015, H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, bod 95), jednoznačne konštatoval, že odňatie povolenia na pobyt a odňatie postavenia utečenca sú dve rôzne otázky, ktoré majú odlišné dôsledky. UNHCR napokon vo svojom stanovisku s názvom „Spripomienkované komentáre UNHCR k [smernici 2004/83]“, uverejnenom v januári 2005, ostro kritizoval totožné ustanovenia obsiahnuté v smernici 2004/83.
- 61 Za týchto podmienok Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko) rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 14 ods. 5 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že vytvára nový dôvod na vylúčenie z postavenia utečenca v zmysle článku 13 tej istej smernice, a teda aj v zmysle článku 1 [časti] A [Ženevského dohovoru]?
  2. Ak je odpoveď na túto [prvú otázku] kladná, je takto vyložený článok 14 ods. 5 zlučiteľný s článkom 18 [Charty] a článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ], ktoré predpokladajú najmä súlad sekundárneho práva Únie so [Ženevským dohovorom], v ktorom je dôvod na vylúčenie podľa článku 1 [časti] F sformulovaný vyčerpávajúco a je predmetom reštriktívneho výkladu?
  3. Ak je odpoveď na [prvú otázku] záporná, má sa článok 14 ods. 5 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že ustanovuje dôvod na odmietnutie priznať postavenie utečenca, ktorý nie je uvedený v [Ženevskom dohovore], ktorého dodržiavanie ukladajú článok 18 [Charty] a článok 78 ods. 1 [ZFEÚ]?

4. Ak je odpoveď na [tretiu otázku] kladná, je článok 14 ods. 5 uvedenej smernice zlučiteľný s článkom 18 [Charty] a článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ], v ktorých sa ustanovuje predovšetkým súlad sekundárneho práva Únie so [Ženevským dohovorom], keď ustanovuje dôvod na odmietnutie priznať postavenie utečenca, a to bez akéhokoľvek preskúmania obáv z prenasledovania, ako to vyžaduje článok 1 [časť] A [Ženevského dohovoru]?
5. Ak sú odpovede na [prvú a tretiu otázku] záporné, ako sa má článok 14 ods. 5 smernice 2011/95 vykladať, aby bol v súlade s článkom 18 [Charty] a článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ], ktoré ustanovujú najmä súlad sekundárneho práva Únie so [Ženevským dohovorom]?”

Vec C-78/17

- 62 Rozhodnutím z 21. februára 2007 generálny komisár uznal X, štátneho príslušníka Demokratickej republiky Kongo, za utečenca.
- 63 Dňa 20. decembra 2010 Cour d'assises de Bruxelles (Porotný súd Brusel, Belgicko) odsúdil X na trest odňatia slobody v dĺžke 25 rokov za lúpežnú vraždu. Rozhodnutím zo 4. mája 2016 mu generálny komisár na základe článku 55/3/1 ods. 1 zákona z 15. decembra 1980 odňal postavenie utečenca okrem iného z dôvodu, že vzhľadom na osobitne závažnú povahu spáchaných trestných činov predstavuje X nebezpečenstvo pre spoločnosť v zmysle tohto ustanovenia. Generálny komisár okrem toho na základe článku 55/3/1 ods. 3 tohto zákona vydal stanovisko, podľa ktorého vyhostenie X je v súlade s článkami 48/3 a 48/4 uvedeného zákona, keďže obavy, ktoré X uvádzal v roku 2007, už nie sú aktuálne.
- 64 X podal proti rozhodnutiu generálneho komisára žalobu na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Tento súd uvádza, že článkom 55/3/1 zákona z 15. decembra 1980, o ktorý sa opiera uvedené rozhodnutie, sa do belgického práva preberá článok 14 ods. 4 smernice 2011/95. Podobne ako vo veci C-77/17 a z tých istých dôvodov, ako sú uvedené v tejto veci, vnútroštátny súd zastáva názor, že existuje viacero dôvodov na pochybnosti o platnosti článku 14 ods. 4 smernice 2011/95 z hľadiska článku 18 Charty a článku 78 ods. 1 ZFEÚ.
- 65 Za týchto podmienok Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko) rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa článok 14 ods. 4 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že vytvára nový dôvod na vylúčenie z postavenia utečenca v zmysle článku 13 tej istej smernice, a teda aj v zmysle článku 1 [časti] A [Ženevského dohovoru]?
2. Ak je odpoveď na túto [prvú otázku] kladná, je takto vyložený článok 14 ods. 4 zlučiteľný s článkom 18 [Charty] a článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ], ktoré predpokladajú najmä súlad sekundárneho práva Únie so [Ženevským dohovorom], v ktorom je dôvod na vylúčenie podľa článku 1 [časti] F sformulovaný vyčerpávajúco a je predmetom reštriktívneho výkladu?
3. Ak je odpoveď na [prvú otázku] záporná, má sa článok 14 ods. 4 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že ustanovuje dôvod na odňatie postavenia utečenca, ktorý nie je uvedený v [Ženevskom dohovore], ktorého dodržiavanie ukladajú článok 18 [Charty] a článok 78 ods. 1 [ZFEÚ]?
4. Ak je odpoveď na [tretiu otázku] kladná, je článok 14 ods. 4 uvedenej smernice zlučiteľný s článkom 18 [Charty] a článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ], v ktorých sa ustanovuje predovšetkým súlad sekundárneho práva Únie so [Ženevským dohovorom], keď ustanovuje dôvod na odňatie postavenia utečenca, ktorý nielenže nie je ustanovený [Ženevským dohovorom], ale navyše v ňom nemá žiadny základ?

5. Ak sú odpovede na [prvú a tretiu otázku] záporné, ako sa má článok 14 ods. 4 uvedenej smernice vykladať, aby bol v súlade s článkom 18 [Charty] a článkom 78 ods. 1 [ZFEÚ], ktoré ustanovujú najmä súlad sekundárneho práva Únie so [Ženevským dohovorom]?”

Konanie pred Súdny dvorom

66 Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora zo 17. marca 2017 boli veci C-77/17 a C-78/17 spojené na účely písomnej a ústnej časti konania, ako aj vyhlásenia rozsudku. Tieto veci boli rozhodnutím predsedu Súdneho dvora zo 17. januára 2018 spojené s vecou C-391/16 na účely ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku.

O právomoci Súdneho dvora

67 Členské štáty a inštitúcie, ktoré predložili Súdnemu dvoru písomné pripomienky, vyjadrili rozdielne názory, pokiaľ ide o otázku, či má Súdny dvor v rámci prejednávanych návrhov na začatie prejudiciálneho konania právomoc posudzovať platnosť smernice 2011/95 z hľadiska článku 78 ods. 1 ZFEÚ a článku 18 Charty, ktoré odkazujú na Ženevský dohovor.

68 Nemecká vláda v tejto súvislosti zastáva názor, že táto otázka si vyžaduje zápornú odpoveď, pokiaľ ide o návrhy na začatie prejudiciálneho konania vo veciach C-77/17 a C-78/17, keďže tieto návrhy smerujú v podstate k získaniu výkladu Ženevského dohovoru, pričom ako vyplýva z judikatúry vychádzajúcej z rozsudku zo 17. júla 2014, Qurbani (C-481/13, EU:C:2014:2101, body 20, 21 a 28), právomoc Súdneho dvora na výklad tohto dohovoru je obmedzená.

69 Rada a Komisia poukazujú na to, že Súdny dvor už rozhodol, že ustanovenia smernice 2011/95 sa majú vykladať v súlade so Ženevským dohovorom. Parlament zastáva názor, že táto smernica je samostatným právnym aktom Únie, ktorého prednosť, jednotnosť a účinnosť zabezpečuje Súdny dvor, pričom preskúmanie platnosti uvedenej smernice by sa malo uskutočniť len so zreteľom na Zmluvy o EÚ a FEÚ a Chartu. Podľa Parlamentu by sa smernica 2011/95 mala v čo najväčšom rozsahu vykladať spôsobom, ktorý nemá vplyv na jej platnosť, zároveň však musia byť dodržané základné zásady vyjadrené v Ženevskom dohovore.

70 Naproti tomu francúzska a holandská vláda zdôrazňujú, že hoci Únia nie je zmluvnou stranou Ženevského dohovoru, článok 78 ZFEÚ a článok 18 Charty jej ukladajú povinnosť tento dohovor dodržiavať. Súdny dvor teda podľa uvedených vlád má právomoc posúdiť zlučiteľnosť článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 s týmto dohovorom.

71 V tejto súvislosti z článku 19 ods. 3 písm. b) ZEÚ a článku 267 prvého odseku písm. b) ZFEÚ vyplýva, že Súdny dvor má právomoc bez akejkoľvek výnimky rozhodovať v prejudiciálnom konaní o výklade a platnosti aktov prijatých inštitúciami Únie, pričom tieto akty musia byť v plnom súlade s ustanoveniami Zmlúv a s ústavnými zásadami, ktoré z nich vyplývajú, ako aj s ustanoveniami Charty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. februára 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, body 44 a 46).

72 V prejednávanej veci treba uviesť, že smernica 2011/95 bola prijatá na základe článku 78 ods. 2 písm. a a b) ZFEÚ. Podľa článku 78 ods. 1 ZFEÚ navyše spoločná politika v oblasti azylu, doplnkovej ochrany a dočasnej ochrany, ktorej cieľom je „poskytnúť zodpovedajúce právne postavenie každému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý potrebuje medzinárodnú ochranu, a zabezpečiť súlad so zásadou non-refoulement“, „musí byť v súlade so [Ženevským dohovorom] a [protokolom], ako aj inými príslušnými zmluvami“.

- 73 Článok 18 Charty okrem toho stanovuje, že „právo na azyl sa zaručuje s náležitým zreteľom na pravidlá [Ženevského dohovoru] a [protokolu] a v súlade so [Zmluvou o EÚ] a [Zmluvou o FEÚ].
- 74 Napriek tomu, že Únia nie je zmluvnou stranou Ženevského dohovoru, článok 78 ods. 1 ZFEÚ a článok 18 Charty jej ukladajú povinnosť dodržiavať pravidlá tohto dohovoru. Na základe týchto ustanovení primárneho práva musí teda smernica 2011/95 dodržiavať tieto pravidlá (pozri v tomto zmysle rozsudky z 1. marca 2016, Alo a Osso, C-443/14 a C-444/14, EU:C:2016:127, bod 29 a citovanú judikatúru, ako aj z 19. júna 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, bod 53 a citovanú judikatúru).
- 75 V dôsledku toho Súdny dvor má právomoc preskúmať platnosť článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 z hľadiska článku 78 ods. 1 ZFEÚ a článku 18 Charty a v rámci tohto preskúmania overiť, či možno tieto ustanovenia uvedenej smernice vykladať tak, aby bola dodržaná úroveň ochrany zabezpečená pravidlami Ženevského dohovoru.

O prejudiciálnych otázkach

- 76 Podstatou otázok vnútroštátnych súdov týkajúcich sa platnosti článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 je, či účinkom článku 14 ods. 4 a 5 tejto smernice je to, že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý spĺňa hmotnoprávne podmienky stanovené v článku 2 písm. d) uvedenej smernice, alebo osoba bez štátnej príslušnosti spĺňajúca rovnaké hmotnoprávne podmienky, prestáva byť utečencom, a či je uvedený článok 14 ods. 4 a 5 z tohto dôvodu v rozpore s článkom 1 Ženevského dohovoru. Konkrétne sa ich otázky týkajú skutočnosti, že predpoklady uvedené v článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95 nezodpovedajú dôvodom vylúčenia a zániku uvedeným v článku 1 častiach C až F Ženevského dohovoru, hoci tieto dôvody vylúčenia a zániku majú v systéme tohto dohovoru taxatívnu povahu.
- 77 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa všeobecnej výkladovej zásady sa má akt Únie vykladať v čo najväčšom možnom rozsahu spôsobom, ktorý nespochybní jeho platnosť, a v súlade s celým primárnym právom, okrem iného s ustanoveniami Charty (rozsudok z 15. februára 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 48 a citovaná judikatúra). V prípade, že sa text sekundárneho práva Únie môže vykladať viac ako jedným spôsobom, treba dať prednosť tomu výkladu, podľa ktorého je ustanovenie v súlade s primárnym právom, pred výkladom, ktorý vedie k zisteniu, že ustanovenie je s primárnym právom nezlučiteľné (rozsudok z 26. júna 2007, Ordre des barreaux francophones et germanophone a i., C-305/05, EU:C:2007:383, bod 28, ako aj citovaná judikatúra).
- 78 Treba teda overiť, či ustanovenia článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 možno v súlade s tým, čo vyžaduje článok 78 ods. 1 ZFEÚ a článok 18 Charty, vykladať takým spôsobom, ktorý zabezpečí, že bude dodržaná úroveň ochrany zaručená Ženevským dohovorom.

O systéme zavedenom smernicou 2011/95

- 79 Ako vyplýva z odôvodnenia 12 smernice 2011/95, cieľom jej ustanovení je zabezpečiť uplatňovanie spoločných kritérií na určenie osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, ako aj minimálnu úroveň výhod poskytovaných týmto osobám vo všetkých členských štátoch.
- 80 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, ako potvrdzuje odôvodnenie 3 smernice 2011/95, že spoločný európsky azylový systém, ktorého súčasťou je táto smernica, je založený na plnom a komplexnom uplatňovaní Ženevského dohovoru a protokolu a zabezpečení toho, že nikto nebude vrátený tam, kde by mohol byť znovu vystavený prenasledovaniu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. decembra 2011, N. S. a i., C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, bod 75, ako aj z 1. marca 2016, Alo a Osso, C-443/14 a C-444/14, EU:C:2016:127, bod 30).

- 81 Okrem toho z odôvodnení 4, 23 a 24 smernice 2011/95 vyplýva, že Ženevský dohovor predstavuje základný kameň medzinárodného právneho režimu ochrany utečencov a že ustanovenia tejto smernice, ktoré sa týkajú podmienok priznávania postavenia utečenca, ako aj obsahu tohto postavenia, boli prijaté s cieľom pomôcť príslušným orgánom členských štátov pri uplatňovaní tohto dohovoru, opierajúc sa o spoločné pojmy a kritériá pre uznanie žiadateľov o azyl ako utečencov v zmysle článku 1 uvedeného dohovoru (pozri v tomto zmysle rozsudky z 31. januára 2017, Lounani, C-573/14, EU:C:2017:71, bod 41, a z 13. septembra 2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, bod 40, ako aj citovanú judikatúru).
- 82 V odôvodnení 16 smernice 2011/95 sa navyše spresňuje, že cieľom tejto smernice je zabezpečiť úplné rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov, pričom toto právo sa podľa článku 18 Charty zaručuje dodržiavaním Ženevského dohovoru a protokolu.
- 83 Aj keď smernica 2011/95 stanovuje regulačný systém obsahujúci pojmy a kritériá, ktoré sú spoločné pre členské štáty, a teda charakteristické pre Úniu, jej základom je Ženevský dohovor, a jej cieľom je najmä to, aby sa v plnej miere dodržiaval článok 1 tohto dohovoru.
- 84 Po týchto spresneniach treba uviesť, že pokiaľ ide o pojem „utečenec“, článok 2 písm. d) tejto smernice v podstate preberá definíciu uvedenú v článku 1 časti A ods. 2 Ženevského dohovoru. V tejto súvislosti sú v ustanoveniach kapitoly III smernice 2011/95 s názvom „[Podmienky, za ktorých sa osoba považuje za utečenca]“ spresnené hmotnoprávne podmienky požadované na to, aby štátny príslušník tretej krajiny mohol byť považovaný za utečenca, alebo či za takého utečenca môže byť považovaná osoba bez štátnej príslušnosti, v zmysle článku 2 písm. d) tejto smernice.
- 85 Článok 2 písm. e) smernice 2011/95 vymedzuje „postavenie utečenca“ ako „uznanie štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva členským štátom za utečenca“. Ako vyplýva z odôvodnenia 21 tejto smernice, toto uznanie má deklaratórnu, a nie konštitutívnu povahu.
- 86 V rámci systému zavedeného smernicou 2011/95 možno štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý spĺňa hmotnoprávne podmienky stanovené v kapitole III tejto smernice, alebo osobu bez štátnej príslušnosti spĺňajúcu takéto hmotnoprávne podmienky, na základe tohto samotného dôvodu považovať za utečenca v zmysle článku 2 písm. d) uvedenej smernice a článku 1 časti A Ženevského dohovoru.
- 87 Systematický výklad smernice 2011/95, podľa ktorého sa kapitola III tejto smernice vzťahuje len na vlastnosti „utečenca“, nemôže byť spochybnený použitím pojmu „postavenie utečenca“ v článku 12 ods. 1 a 2 tejto smernice, ktorý sa nachádza v uvedenej kapitole III, konkrétne vo francúzskom znení smernice. Iné jazykové verzie tohto ustanovenia, ako napríklad v španielskom, nemeckom, anglickom, švédskom a talianskom jazyku, používajú v tomto článku 12 ods. 1 a 2 pojem „utečenec“ namiesto pojmu „postavenie utečenca“.
- 88 Z ustálenej judikatúry pritom vyplýva, že v prípade rozporu medzi rôznymi jazykovými verziami textu právnej normy Únie sa má dotknuté ustanovenie vykladať podľa všeobecnej štruktúry a účelu právnej úpravy, ktorej je súčasťou (rozsudky z 1. marca 2016, Alo a Osso, C-443/14 a C-444/14, EU:C:2016:127, bod 27, ako aj z 24. januára 2019, Balandin a i., C-477/17, EU:C:2019:60, bod 31). V tejto súvislosti napriek tomu, že kapitola III smernice 2011/95 je nazvaná „[Podmienky, za ktorých sa osoba považuje za utečenca]“, kapitola IV tejto smernice sa nazýva „Postavenie utečenca“ a obsahuje článok 13, ktorý upravuje priznanie tohto postavenia, ako aj článok 14, ktorý upravuje odňatie, ukončenie, ako aj odmietnutie obnovenia postavenia utečenca.
- 89 Pokiaľ ide o článok 13 smernice 2011/95, Súdny dvor rozhodol, že na základe tohto ustanovenia členské štáty priznávajú postavenie utečenca každému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti, ktorí spĺňajú hmotnoprávne podmienky na to, aby mohli byť považovaní za

utečenca v súlade s kapitolami II a III tejto smernice, pričom členské štáty v tejto súvislosti nemajú žiadnu diskrečnú právomoc (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. júna 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 63, ako aj z 12. apríla 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, body 52 a 54).

- 90 To, že skutočnosť, že je určitá osoba považovaná za „utečenca“ v zmysle článku 2 písm. d) smernice 2011/95 a článku 1 časti A Ženevského dohovoru, nezávisí od formálneho uznania tejto skutočnosti priznaním „postavenia utečenca“ v zmysle článku 2 písm. e) tejto smernice, navyše potvrdzuje znenie článku 21 ods. 2 uvedenej smernice, podľa ktorého „utečenec“ môže byť v prípade splnenia podmienky upravenej v tomto ustanovení vrátený „bez ohľadu na to, či je alebo nie je oficiálne uznaný“.
- 91 Formálne uznanie určitej osoby za utečenca, ktorým je priznanie postavenia utečenca, má za následok to, že dotknutému utečencovi je podľa článku 2 písm. b) smernice 2011/95 poskytnutá medzinárodná ochrana v zmysle tejto smernice, takže ako uviedol generálny advokát v bode 91 svojich návrhov, sú mu priznané všetky práva a výhody stanovené v kapitole VII uvedenej smernice, ktorá obsahuje tak práva zodpovedajúce právam zakotveným v Ženevskom dohovore, ako aj – ako uviedli najmä Parlament a vláda Spojeného kráľovstva – práva zabezpečujúce vyššiu úroveň ochrany, ktoré nemajú žiadny ekvivalent v tomto dohovore, napríklad práva uvedené v článku 24 ods. 1 a článkoch 28 a 34 smernice 2011/95.
- 92 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že skutočnosť, že určitá osoba je „utečencom“ v zmysle článku 2 písm. d) smernice 2011/95 a článku 1 časti A Ženevského dohovoru, nezávisí od formálneho uznania tejto skutočnosti priznaním „postavenia utečenca“ v zmysle článku 2 písm. e) tejto smernice v spojení s článkom 13 uvedenej smernice.

O článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95

- 93 Situácie uvedené v článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95, v ktorých členské štáty môžu pristúpiť k odňatiu alebo nepriznaniu postavenia utečenca, v podstate zodpovedajú – ako uviedol generálny advokát v bode 56 svojich návrhov – situáciám, v ktorých členské štáty môžu vrátiť utečenca podľa článku 21 ods. 2 tejto smernice a článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru.
- 94 V prvom rade je však potrebné uviesť, že zatiaľ čo článok 33 ods. 2 Ženevského dohovoru v týchto prípadoch zbavuje utečenca výhod vyplývajúcich zo zásady zákazu vrátenia do krajiny, v ktorej by bol ohrozený jeho život alebo jeho osobná sloboda, článok 21 ods. 2 smernice 2011/95 treba, ako to potvrdzuje odôvodnenie 16 tejto smernice, vykladať a uplatňovať so zreteľom na práva, ktoré sú zaručené Chartou, najmä jej článkom 4 a článkom 19 ods. 2, ktoré absolútne zakazujú mučenie, či neľudské a ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie bez ohľadu na správanie dotknutej osoby, ako aj vyhostenie do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že táto osoba bude vystavená takémuto zaobchádzaniu. Preto členské štáty nemôžu vystahovať, vydať alebo vyhostiť cudzinca vtedy, keď existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že daná osoba bude v cieľovej krajine vystavená skutočnému nebezpečenstvu zaobchádzania zakázaného článkom 4 a článkom 19 ods. 2 Charty [pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, body 86 až 88, ako aj z 24. apríla 2018, MP (Doplňková ochrana obete, ktorá bola v minulosti podrobená mučeniu), C-353/16, EU:C:2018:276, bod 41].
- 95 Ak by teda vrátenie utečenca nachádzajúceho sa v jednej zo situácií uvedených v článku 14 ods. 4 a 5 alebo v článku 21 ods. 2 smernice 2011/95 znamenalo, že by tomuto utečencovi hrozilo, že budú porušené jeho základné práva zakotvené v článku 4 a článku 19 ods. 2 Charty, dotknutý členský štát sa nemôže odchyliť od zásady zákazu vrátenia podľa článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru.
- 96 Za týchto podmienok, keďže článok 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95 stanovuje v prípadoch, ktoré sú v ňom uvedené, možnosť členských štátov odňať „postavenie utečenca“ v zmysle článku 2 písm. e) tejto smernice alebo toto postavenie nepriznať, zatiaľ čo článok 33 ods. 2 Ženevského dohovoru

umožňuje vrátenie utečenca, ktorý sa nachádza v jednej z uvedených situácií, do krajiny, v ktorej by bol ohrozený jeho život alebo osobná sloboda, právo Únie stanovuje vyššiu úroveň medzinárodnej ochrany dotknutých utečencov, ako je ochrana zaistená daným dohovorom.

- 97 V druhom rade, ako poznamenali Komisia, Rada, Parlament, ako aj viaceré členské štáty, ktoré predložili Súdnemu dvoru písomné pripomienky, článok 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95 nemožno vykladať v tom zmysle, že v kontexte systému zavedeného touto smernicou má odňatie postavenia utečenca alebo nepriznanie tohto postavenia za následok, že dotknutý štátny príslušník tretej krajiny, ktorý spĺňa podmienky uvedené v článku 2 písm. d) tejto smernice v spojení s ustanoveniami kapitoly III uvedenej smernice, alebo osoba bez štátnej príslušnosti spĺňajúca takéto podmienky, prestane byť utečencom v zmysle uvedeného článku 2 písm. d) a článku 1 časti A Ženevského dohovoru.
- 98 Okrem toho, čo bolo uvedené v bode 92 tohto rozsudku, totiž okolnosť, že sa dotknutá osoba nachádza v jednej zo situácií uvedených v článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95, neznamená, že táto osoba prestane spĺňať hmotnoprávne podmienky na jej považovanie za utečenca, ktoré sa týkajú existencie oprávnených obáv z prenasledovania v jej krajine pôvodu.
- 99 V prípade, že sa členský štát rozhodne odňať postavenie utečenca alebo toto postavenie nepriznať podľa článku 14 ods. 4 alebo 5 smernice 2011/95, dotknutí štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti strácajú alebo nenadobudnú nárok na toto postavenie, a teda aj na všetky práva a výhody uvedené v kapitole VII tejto smernice, keďže tieto práva a výhody sú spojené s daným postavením. Ako však výslovne stanovuje článok 14 ods. 6 uvedenej smernice, týmto osobám sú aj naďalej priznané určité práva zakotvené v Ženevskom dohovore (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. júna 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 71), čo potvrdzuje, ako zdôraznil generálny advokát v bode 100 svojich návrhov, že sú alebo zostávajú utečencami, a to najmä v zmysle článku 1 časti A uvedeného dohovoru, a to aj napriek odňatiu alebo nepriznaniu postavenia utečenca.
- 100 Z toho vyplýva, že ustanovenia článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 nemožno vykladať v tom zmysle, že odňatie alebo nepriznanie postavenia utečenca má za následok to, že dotknutý štátny príslušník tretej krajiny, ktorý spĺňa hmotnoprávne podmienky stanovené v článku 2 písm. d) tejto smernice v spojení s ustanoveniami kapitoly III uvedenej smernice, alebo osoba bez štátnej príslušnosti spĺňajúca takéto hmotnoprávne podmienky, sa nestane alebo prestane byť utečencom v zmysle článku 1 časti A Ženevského dohovoru, a teda bude vylúčený z medzinárodnej ochrany, ktorá mu má byť podľa článku 18 Charty zaručená v súlade s uvedeným dohovorom.

O článku 14 ods. 6 smernice 2011/95

- 101 Článok 14 ods. 6 smernice 2011/95 stanovuje, že osoby, na ktoré sa uplatňujú odseky 4 a 5 tohto článku 14, sú oprávnené na práva uvedené „v článkoch 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevského dohovoru alebo na podobné práva, ak sa nachádzajú v danom členskom štáte“.
- 102 Najskôr, pokiaľ ide o spojku „alebo“ použitú v článku 14 ods. 6 smernice 2011/95, táto spojka môže mať z lingvistického hľadiska alternatívny alebo kumulatívny význam a má sa preto vykladať v kontexte, v ktorom bola použitá, a z hľadiska účelu predmetného aktu (pozri analogicky rozsudok z 12. júla 2005, Komisia/Francúzsko, C-304/02, EU:C:2005:444, bod 83). V tomto prípade však vzhľadom na kontext a účel smernice 2011/95, ako vyplývajú z odôvodnení 3, 10 a 12 tejto smernice, a vzhľadom na judikatúru citovanú v bode 77 tohto rozsudku sa spojka uvedená v článku 14 ods. 6 tejto smernice musí chápať v kumulatívnom zmysle.
- 103 Ďalej, pokiaľ ide o rozsah pojmu „podobné práva“ uvedeného v tomto článku 14 ods. 6, treba uviesť, ako zdôraznil generálny advokát v bode 110 svojich návrhov, že uplatnenie článku 14 ods. 4 alebo 5 smernice 2011/95 má okrem iného za následok, že dotknutá osoba stratí povolenie na pobyt, ktoré sa podľa článku 24 tejto smernice viaže na postavenie utečenca v zmysle uvedenej smernice.

- 104 To znamená, že utečenca, na ktorého sa vzťahuje opatrenie prijaté na základe článku 14 ods. 4 alebo 5 smernice 2011/95, možno na účely určenia práv, ktoré mu musia byť poskytnuté v režime Ženevského dohovoru, považovať za osobu, ktorá sa na území dotknutého členského štátu nezdržiava, resp. už nezdržiava zákonne.
- 105 Treba teda dospieť k záveru, že pokiaľ členské štáty vykonávajú článok 14 ods. 4 alebo 5 tejto smernice, sú v zásade povinné priznať utečencom, ktorí sa nachádzajú na ich území, len práva výslovne uvedené v článku 14 ods. 6 uvedenej smernice a tie z práv výslovne uvedených v Ženevskom dohovore, ktoré sú zaručené každému utečencovi nachádzajúcemu sa na území zmluvného štátu a ktorých užívanie si nevyžaduje zákonný pobyt.
- 106 Je však potrebné zdôrazniť, že utečencovi, ktorý sa nachádza v jednej zo situácií uvedených v článku 14 ods. 4 a 5 tejto smernice, môže byť napriek strate povolenia na pobyt spojeného s postavením utečenca v zmysle smernice 2011/95, umožnené legálne sa zdržiavať na území príslušného členského štátu na inom právnom základe (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. júna 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 94). V takom prípade článok 14 ods. 6 uvedenej smernice v žiadnom prípade nebráni tomu, aby predmetný členský štát zabezpečil dotknutej osobe všetky práva, ktoré Ženevský dohovor spája s tým, že daná osoba je „utečencom“.
- 107 Článok 14 ods. 6 smernice 2011/95 sa teda v súlade s článkom 78 ods. 1 ZFEÚ a článkom 18 Charty má vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorý využije možnosti ustanovené v článku 14 ods. 4 a 5 tejto smernice, musí utečencovi nachádzajúcemu sa v jednej zo situácií obsiahnutých v posledných uvedených ustanoveniach a nachádzajúcemu sa na území tohto členského štátu priznať prinajmenšom práva zakotvené v Ženevskom dohovore, na ktoré tento článok 14 ods. 6 výslovne odkazuje, ako aj práva stanovené uvedeným dohovorom, ktorých priznanie si nevyžaduje zákonný pobyt, a to bez toho, aby boli dotknuté prípadné výhrady formulované týmto členským štátom podľa článku 42 ods. 1 tohto dohovoru.
- 108 Okrem toho treba zdôrazniť, že nad rámec práv, ktoré sú členské štáty povinné zaručiť dotknutým osobám podľa článku 14 ods. 6 smernice 2011/95, táto smernica sa v žiadnom prípade nemôže vykladať v tom zmysle, že by dané štáty nabádala k tomu, aby sa vyhli svojim medzinárodným záväzkom, ktoré vyplývajú zo Ženevského dohovoru, tým, že by obmedzovali práva, ktoré týmto osobám vyplývajú z uvedeného dohovoru.
- 109 V každom prípade je potrebné spresniť, ako uviedol generálny advokát v bodoch 133 a 134 svojich návrhov a ako potvrdzujú odôvodnenia 16 a 17 smernice 2011/95, že uplatnením článku 14 ods. 4 až 6 tejto smernice nie je dotknutá povinnosť daného členského štátu dodržiavať príslušné ustanovenia Charty, napríklad ustanovenia jej článku 7, ktorý sa týka práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, článku 15, ktorý sa týka slobodnej voľby povolania a práva na prácu, článku 34 týkajúceho sa sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci, ako aj článku 35, ktorý sa týka ochrany zdravia.
- 110 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že podľa Ženevského dohovoru osoby, ktoré sa nachádzajú v jednej zo situácií uvedených v článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95, môžu byť podľa článku 33 ods. 2 uvedeného dohovoru vrátené alebo vyhostené do ich krajiny pôvodu, a to napriek tomu, že by tam bol ohrozený ich život alebo sloboda, zatiaľ čo podľa článku 21 ods. 2 tejto smernice tieto osoby nemôžu byť vrátené, ak by im v dôsledku vrátenia hrozilo, že budú porušené ich základné práva zakotvené v článku 4 a článku 19 ods. 2 Charty. Voči týmto osobám síce môže byť v dotknutom členskom štáte vydané rozhodnutie o odňatí postavenia utečenca v zmysle článku 2 písm. e) smernice 2011/95 alebo rozhodnutie o nepriznaní tohto postavenia, avšak v dôsledku prijatia týchto rozhodnutí dané osoby neprestávajú byť utečencami, ak spĺňajú hmotnoprávne podmienky vyžadované na to, aby mohli byť považované za utečencov v zmysle článku 2 písm. d) tejto smernice v spojení s ustanoveniami kapitoly III danej smernice, a teda článku 1 časti A Ženevského dohovoru.

- 111 Za týchto podmienok takýto výklad článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 zaručuje, že minimálna úroveň ochrany v zmysle Ženevského dohovoru nie je porušená, ako to vyžadujú článok 78 ods. 1 ZFEÚ a článok 18 Charty.
- 112 Na položené otázky teda treba odpovedať tak, že z preskúmania článku 14 ods. 4 až 6 smernice 2011/95 nevyplynula žiadna skutočnosť, ktorá by mohla mať vplyv na platnosť týchto ustanovení z hľadiska článku 78 ods. 1 ZFEÚ a článku 18 Charty.

O trovách

- 113 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Z preskúmania článku 14 ods. 4 až 6 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany nevyplynula žiadna skutočnosť, ktorá by mohla mať vplyv na platnosť týchto ustanovení z hľadiska článku 78 ods. 1 ZFEÚ a článku 18 Charty základných práv Európskej únie.

Podpisy